

Klic TRIGLAVA

LETO XIV.

22. APRILA 1961.

ŠTEV. 263.

VPRAŠANJE ZDRAVE PAMETI

"V demokratičnih državah je zagotovljen razvoj tistim, ki se znajo organizirati."
("Katoliški glas", Gorica)

Dokaj slabe novice prihajajo zadnje čase iz naše sončne Primorske, iz Trsta in Gorice. Vse kaže, da so nedavne mladinske demonstracije proti Slovincem inscenirali uradni ali poluradni italijanski krogi, da bi si na ta način pripravili "argument", da "narod noče" dvojezičnosti, katero je Italija po ustavi in londonskem sporazumu dolžna uvesti. Toda demonstracije so ušle iz rok, vodstvo nad njimi so prevzeli fašisti in posledica je bilo razbitje slovenske knjigarne, napad na Kulturni dom, ki je v gradnji, in na šole.

Že lanskoletne volitve so kazale, da gre uradnim italijanskim krogom v prvi vrsti za nacionalistično politiko in ne za kakšen protikomunizem, čeprav so jih vsa usta polna slednjega. Če bi jim namreč zares šlo za demokracijo, potem ne bi po slovenskih občinah postavljali italijanskih volilnih list in s tem onemogočali že vnaprej zmago slovenskih demokratov. Cilj takšne politike je dovolj nazoren: gre jim za to, da Slovence izbrišejo kot političen činitelj, ker bi ti na volitvah deloma glasovali za demokristijane deloma pa za komuniste. Ker bi tako Slovenci izgubili svoje politične predstavnike po občinah in v pokrajinskih svetih, je potem samo še vprašanje časa in manevra, da se proglasi, da Slovencev sploh več ni.

Z ozirom na takšno politiko so nekateri slovenski možje znova opozarjali, da bi je slovenskemu življu kot političnemu činitelju morda enajsta ura in da je zadnji čas, da se zedinijo v borbi za konkretne narodno-politične cilje. Lani smo brali v "Demokraciji" članke g. dr. A. Sfiligoja, predsednika goriške SDZ, za Novo leto pa je pozival na skupen nastop v obrambo slovenskih pravic novi predsednik tržaške SDZ g. dr. B. Agneletto. Oba sta se postavljala na nujno, edino možno in praktično izvedljivo stališče, spričo globokih temeljnih razlik ni mogoče misliti na narodno edinost ampak samo na zedinjeno akcijo za dosego zaščitnega zakona v okviru čl. 6. italijanske ustave in za izpolnitev londonske spomenice (glede Tržaškega).

Veliko vprašanje je, če bo pri vseh slovenskih skupinah možno premostiti gotove predsodke in tuje vplive, saj skupen slovenski nastop gotovo ne bi bil po volji italijanskim šovinističnim krogom. Ti so spet dosegli novo zmago, ko je rimska vlada končno odločila, kako gnotno omogočiti stalno naselitev istransko-dalmatinskih italijanskih priseljencev na Tržaškem. Vsega skupaj bo tako zgrajenih štiri tisoč stanovanj, kar bo brez dvoma močno vplivalo na narodnostni sestav tržaškega podeželja.

Edini sončni žarek je posvetil iz Gorice, kjer so novofašisti vložili v občinskem svetu predlog, ki nasprotuje dvojezičnim spričevalom na slovenskih šolah, češ da to ni nič drugega kot začetek dvojezičnosti. S tem so kajpak hoteli spraviti rimsko vlado v zadrego, ker se je ta odločila uzakoniti obstoječe šole s slovenskim učnim jezikom in je v ta namen že pripravila zakonski osnutek. Slovenski občinski svetovalci so nato vložili protipredlog, nakar so podobnega vložili še komunisti in demokristjani. Čeprav sicer slovenski predlog ni pridrjal in je ob končnem glasovanju bil sprejet večinski (Demokristiana), je bil to vendarle lep uspeh za slovensko stvar, ko so se vse politične skupi

ne, razen fašistov, izrekle v občinskem svetu Gorice za to, da se slovenske šole uzakonijo.

Mučno polemiko pa je povzročila premestitev goriškega slovenskega kaplana na Travniku č.g.Mazore v Šempolaj. Prvi je vest objavil "Pri-morski dnevnik", potem sta o stvari pisala še Demokracija in Novi list, nazadnje pa se je oglasil še Katoliški glas. Odposlanstvo slovenskih občinskih svetovalcev iz Gorice (g.dr.Sfiligoj, dr.Kacin, Šuligoj in Bratuš) ter pokrajinski svetovalci g.dr.Makuc so šli pred samega goriškega nadškofa prevzvišenega gospoda Ambrosija in ga prosili, da bi preklical odlok o premestitvi č.g.Mirka Mazora, ker da je bil ta zelo priljubljen pri Slovencih ne glede na politično prepričanje kot pravi narodni duhovnik. Zato se upravičeno sumi, da so bile po sredi spletkke, ki so pripeljale do njegove premestitve. Nadškof je odgovoril, da je va bil dva druga duhovnika, naj gresta v Šempolaj, a sta odklonila. Č.g.Mazora pa da je ubogal. Na ponovno intervencijo je končno msgr.Ambrosi odgovoril, da so za celo zadevo sicer še druge stvari, ki pa da jih kot škof ne more praviti. Na izpraznjeno mesto naj bi prišel č.g.Jericio, ki je doma iz Beneške Slovenije, zdaj nekje v Furlaniji, a slabo obvlada slovenščino.

V časopisni polemiki pozvan je se končno oglasil goriški "Katoliški glas", ki pa se je omejil na to, da so duhovniki dolžni pokoriščino škofu in da se ljudstvo ne sme vtikati v namestitve duhovščine.

Toda "Glas" s tem zadeve ni razčistil. Prav gotovo ni vprašanje, ali ima škof pravico razmeščati kaplane in tudi ne, ali naj verniki vplivajo pri tem na škofa. O tem ni debate. Tudi ne more biti debate, zakaj sta dva duhovnika odklonila iti v Šempolaj, č.g.Mazora pa je ubogal škofa. To je pač stvar vesti.

Bistvo cele zadeve je v tem, ali je modro od prevzvišenega gospoda nadškofa Ambrosija, da na narodnostno mešanem ozemlju, pred očmi komunistične Jugoslavije, v borbenem narodno-političnem vzdušju, ki vlada na Goriškem, celo neposredno pred občinskimi volitvami v maju, sklene premestiti priljubljenega slovenskega duhovnika iz metropole v zakotno faro in s tem samo prilivati olja na ogenj. To je jedro cele te zadeve, gledano od daleč. Ne moremo tajiti presenečenja nad takim postopkom, zlasti še, ker smo doslej poznali goriškega nadškofa kot prevdarnega in objektivnega moža.

BESEDE IN DEJANJA

Ko smo lani julija v komentarju ob "Slovenski formuli" zapisali, da je težko pričakovati, da bi avtorjem verjeli na njihove lepe besede o demokraciji in svoboščinah, smo bili deležni zamere in kritike, pa čeprav smo razložili, da se Narodni odbor sestavljajoče stranke v tem oziru niso pred vojno bogve kako izkazale in da se večinska stranka v Odboru ne odlikuje posebej, kadar gre za uresničitev teh lepih besedi.

Ni nam bilo treba dolgo čakati, ko - žal - lahko spet opozorimo na grobo kršitev demokratske prakse. Ker pri tem ne gre za primer kakega posameznika ampak za največji slovenski begunski politični tednik, ki mu načeljuje sam podnačelnik Slovenske ljudske stranke in tajnik Narodnega odbora za Slovenijo, ki se je lani avgusta pritoževal čez naš list (KT 256), moramo pisati, ker vidimo, da isti ljudje, ki na vsa usta oznanjajo demokracijo, v praksi skrbe, da jo duše.

Argentinska "Svobodna Sloveñija" je 24.novembra lani v svojem uvozniku pisala o odmevih, ki jih je doživela "Slovenska formula". Ob tej priliki je takole komentirala stališče "Klica Triglava":

"Drugi neprijazen glas je prišel od Klica Triglava. Ta skupina noče biti ne gibanje, ne stranka, ne bratovščina in tudi sama odkritosrčno priznava, da nima nobenega programa, temveč samo nekaj načel. Med ta načela spada nepomirljivo sovraštvo do članov N.O., zlasti do predsed.dr.Kreka. Pojav formule jim je dal hvaležno priložnost, da so se spet enkrat znesli nad N.O. Formuli sami nimajo kaj prigovarjati, saj se celo pohvalijo, da so nekaj takega že sami predlagali pred več leti. Če bi bili sovraštvo do N.O. ločili od formule in najprej stresli svojo jezo na N.O., potem pa formulo pravilno omenili, bi bila stvar v redu.

(Zaključek uvodnika na 4.strani.)

RAZGOVORI O MACEDONIJI (III.)

PROTI „BALKANIZACIJI“ BALKANA

SRBSKO MNENJE

Piše: DR. MILAN PURIĆ

Star bosanski pogovor pravi: "Nikdar ne vrži proč umazano vodo, dokler nisi pripravil čiste."

Jugoslavija, kakršna že je, nepopolna (brez Bolgarov in dela Mace-doncev), z znanimi kraljevskimi in komunističnimi pomankljivostmi, je kljub vsemu začetek širše, večnarodne državne skupnosti. Redek primer države: z več rasami, več narodi, več verami, več zgodovinskimi in kulturnimi posameznostmi.

Teoretično gledana predstavlja Jugoslavija začetek federalistične skupnosti, za katere ostvaritev se bore najboljše duhovi Evrope.

Po drugi strani (še potem ko odstranimo žalostne vplive velesil ki so pogosto v teku zgodovine znale in vedele kako prižgati "balkanski sod smodnika) ostane dejstvo, da se tako balkanski narodi kot tudi pokrajine nagibajo k ustanavljanju drobnih držav, ki bi ne bile sposobne niti za nacionalno niti za gospodarsko in niti za kulturno samostojnost, dasi vsi poborniki te takozvane neodvisnosti pišejo na svojih borbenih zastavah prav "samostojnost" in "neodvisnost".

Da ne bi kdo mislil da tako govorim, ker imam v ozadju nekakšno velikosrbsko misel, sem primoran povedati, da se dosledno že desetletja borim za ostvaritev načel, katera sem v zgodnji mladosti sprejel in ka-

tera zagovarjajo najpopolnejše svobode v vseh smereh, tudi v smislu svobodne samoopredelitve narodov, etničkih, kulturnih in drugih skupin, pa tudi pokrajin. To je načelo. Osnovno. In brez vsake izjeme.

Le kadar pride na dnevni red uresničenje takega načela, politični človek ne bi bil to, kar bi hotel biti... če ne bi znal izbrati pot, metodo, za uresničenje svojih idealov.

Razdelitev Jugoslavije (izlivanje umazane vode), zato da bi ostvarili neodvisne države ali pa širše federalistične ali konfederalistične skupnosti, bi se - gotovo - obrnila proti demokratičnemu federalizmu in proti bistvenim interesom balkanskih narodov. V najboljšem primeru bi pripeljalo do ustanovitve balkanskega mozaika držav. Še enkrat bi privedlo na Balkan velesile in njihove prepletene interese in sablje, pod katerimi bi padale balkanske glave.

Po tej poti bi šli naproti novim sporom, novim klanjem, močnejšim nacionalizmo, kar bi za daljšo dobo onemogočilo ustvaritev širših južnoslovanskih ali balkanskih državnih skupnosti. To bi bil še en razlog več, da bi mefistofelske velesile (pa tudi mlade afriške države) s prstom kazale na "balkanizacijo"... Balkana.

* * *

Ne spuščam se v raziskovanje zgodovinskih, jezikovnih ali kulturnih osnov makedonske posebnosti. Enako kot g. Farkaš tudi sam smatram, da

KOROŠKI ŠTUDENTJE

Kot smo že pisali v febr. številki, je "Slovenska Pravda" pokrenila v Angliji nabiralno akcijo za pomoč revnim slovenskim dijakom na Koroškem, da bi mogli nadaljevati študije in da bi obenem na tak način zagotovili nemoten razvoj slovenske gimnazije v Celovcu, kateri grozi ukinitve posameznih razredov, če ne bi bilo dovolj dijakov.

Obrnili smo se na vse svobodne Slovence, Hrvate in Srbe, da po svojih močeh pomagajo pri tem narodno političnem poslu. S hvaležnostjo smo videli, da so nekateri časopisi ponatisnili naš poziv in prepričani smo v končni uspeh.

Vsak še tako majhen dar bo hvaležno sprejet in potrjen od blagajnika Slovenske Pravde.

Prosimo, pošljite svoje darilo na enega sledečih naslovov:

Mr. Ludvik Perko,
416, Southbury Road,
ENFIELD, Middx., England

Mrs. P. Miladinović,
12, Oxford Road, INGLEBURN,
N.S.W. Australia

Mr. V. Kremžar,
11010 - 109A Avenue,
EDMONTON, Alta., Canada.

so grško-bolgarski-srbski viri v tem pogledu negotovi in pristranski. Za sodobnega političnega človeka obstoja makedonsko vprašanje že desetletja da ne rečm celo stoletje. A če obstoja, mu je treba najti rešitev. Politični človek se ne sme ogibati odgovornosti, odločitve ali rešitve, ker potem ne bi bil to, kar je.

Rešitev makedonskega vprašanja je edino možno najti v demokraciji in preko demokracije. Toda s pomočjo prave, neizkažene demokracije. Ne take, kakršno smo poznali v predvojni Jugoslaviji ali Bolgariji. Se manj s pomočjo takozvane ljudske vladavine komunističnih partij.

Ideja referendum je sprejemljiva, ker je izraz demokracije. Ali tudi v tem primeru velja postaviti dva pridržka. Prvič: da referendum ne postane semanjski cirkus kakor pri Hitlerju in Stalinu. Drugič: da se vsi zainteresirani zares otresejo misli, da bi lovili v kalnem. Namreč da se Srbi rešijo zanesenjaštva o izkoriščanju Jugoslavije in njenega državnega aparata za povampirjenje ideje o "Stari Srbiji" ali "Zibelki srbstva", a Bolgari ali Grki da prenehajo misliti o jugoslovanski zapuščini, iz katere bi oni potegnili levji delež.

Tako kot sem rekel za Jugoslavijo, smatram da tudi ni treba razbiti obstoječo Macedonijo, in sosednih držav, v katerih žive Mace-donci, da bi ustanovili neko boljšo, srečnejšo, pravičnejšo ali svobodnejšo Macedonijo. Treba je zadržati - do končne narodne odločitve - sedanje državne okvire in z vsemi močmi delati, ne na "balkanizaciji" Balkana temveč na pravi demokratizaciji in federalizmu, ki bo omogočil balkanskim narodom, da rečejo, kar mislijo in da najdejo pot zблиžanja, ne pa pokoljev. Obenem pa se za vsako ceno izogniti vmešavanju velikih ker nam vsakodnevni primeri ustvarjanja "vplivnih zon" ali takozvanih "ničijih dežel" jasno kažejo, da se na takih mestih vodi bitka velesil v pogubo malih... ki so iskali "močno zaščito" velikih. Veliki bi se vmešavali celo takrat ko bi mi zahtevali v Jugoslaviji, Bolgariji in Grčiji "referendum pod mednarodno kontrolo".

Torej namesto, da svoje napore usmerimo v iskanje mednarodne intervencije za izvedbo referendum, bi bilo mnogo bolje usmeriti vse naše sile k demokratizaciji Jugoslavije, Bolgarije in Grčije. Kajti prava demokracija razume ne le svobodno izražanje in odločitve v vseh vprašanjih temveč tudi zapustitev gotove državne skupnosti, vstop v neko drugo ali ustanovitev neke tretje.

* * *

Neresno bi bilo trditi, da je Macedonija srbska, bolgarska ali grška. Macedonija je macedonska. Hvala Bogu, kajti potoki že prelite krvi ob zavojevanju Macedonije, bi se zdaj spremenili v veletoke, ko bi v Macedoniji kdo spet začel razmejevati Bolgare, Srbe, Grke in Mace-donce. Tako kot ni čarovnika, ki bi mogel razmejiti Hrvate in Srbe, tudi ni čudodelca, ki bi pravično razmejil Bolgare, Mace-donce, Grke in Srbe.

Namesto, da bo jabolko spora in klanja, ima Macedonija zgodovinsko mtsijo zbiranja, povezave in zedinjenja najprej južnoslovanskih in potem vseh balkanskih narodov.

/ ZAKLJUČEK UVODNIKA z 2.strani: /

Sami bi imeli svoje otročje veselje, N.O. bi pa to nič ne škodilo. Tako pa so povzročili konfuzijo, da zdaj niti sami ne vedo, kaj prav za prav hočejo."

Čeprav smo v tem listu večkrat obširno poročali in komentirali Formulo, smo se kljub temu vzdržali protinapada in je zato naš urednik 3. januarja 1961. pisal pismo uredniku Svob. Slovenije, kjer mu je znova obrazložil stališče Klica Triglava ter prosil za objavo v Svob. Sloveniji, da bi tako njeni bralci lažje presojali, kaj je na stvari. (Besedilo objavljamo na 9. strani.) Ker je bilo pismo poslano z zračno pošto, ga je uredništvo Svob. Slovenije moralo imeti v rokah okoli 10. januarja. Čakali smo bodisi na pismeni odgovor bodisi na objavo našega pisma. Do 9. marca nismo bili deležni ne enega ne drugega. Zato sklepamo, da pisma ne bodo objavili in da bodo še naprej držali svoje bralce v nevednosti in napačni poučenosti. Žal nam je, da ljudje, ki hočejo biti narodni vodniki tako pojmujejo demokracijo, ki jo oznanjajo. A naj se potem ne čudijo, ako jih odklanjamo. Sami so si izstavili legitimacijo.

UREDNIŠTVO.

ANGLEŠKO BERILO

REVIEW - published by the Study Centre for Yugoslav Affairs; London 1960; 72 strani; 9/- ali \$1.50.

Le neusmiljeni zob časa je povzročil pomanjkanje navdušenja nad prvim znanim izdelkom jugoslovanskega študijskega centra, katerega so leta 1958 osnovali v Londonu, kot povedo platnice, "raziskovalci, pisarji in novinarji, ki so zapustili Jugoslavijo in se sedaj ukvarjajo z nepristranskim raziskovanjem dogajanj v svoji domovini". Pred desetimi leti bi pozdravil tako revijo z odprtimi rokami, še predno bi odprl platnice. Zdaj pa mi je kalil veselje strah pred emigrantskimi klobasarijami. Toda čeprav je pozna, taka revija seveda nikakor ni prepoznana. Izpolnila naj bi vrzel, ki jo pušča uradna jugoslovanska propaganda, in dopolnila enostransko sliko o Jugoslaviji. Če drugega ne, bi pokazala tujcem na Zapadu, da Jugoslovani, ki si lahko privoščijo svobodo misli in govora, niso fašistični koštruni, ne komunistični backi, ne reakcionarna teleta, ampak razumni demokrati.

Po svoje se tudi uvod revije dolgozevno, a ne posebno zgovorno, strinja s tem mnenjem. Enostransko sliko o Jugoslaviji pripisuje slabemu poročanju neprizadetih tujcev. Premalo poudari, da je nepopolna predvsem zaradi enostranske propagande prizadetih in da jo edino emigracija lahko izpopolni, ker v Jugoslaviji opozicija sploh ne pride do besede. Nikakršnega drugega razloga ni treba za izdajanje revije; opravičevanje pa sploh ni potrebno. Če bo revija dobro sestavljena, se bo sama uveljavila. Če ne bo, pa ji ne bo pomagalo še tako pridiganje o medsebojni zavisnosti sveta, o čemer ima uvod veliko povedati.

V uvodu je izrecno zapisano, da je revija namenjena "malemu številu ljudi v Angliji, ZDA in drugod, med katerimi so tisti, ki se ukvarjajo z jugoslovanskimi zadevami po uradni dolžnosti". Poleg tega upa, da bo našla bralce "med nekoliko širšim krogom ljudi, katerih število še ni določeno in ki žele zasledovati razvoj dnevnega življenja v naši državi". Uvod postavlja tudi cilj reviji: "Dopolnjevali bomo obstoječi pritok poročil diplomatskih predstavnikov in tiska; resno bomo mislili o novicah; hladno bomo poskušali komentirati zadeve, kot se porajajo, in upamo, da bomo postali zanesljiv faktor v razlagi naših vprašanj ljudem na Zapadu".

Namen revije je torej jasno postavljen in je neoporečen in hvalevreden. Prav po teh izjavah je treba revijo tudi soditi. Precej je treba pripomniti, da so o novicah sicer morda resno mislili, niso pa uspeli, da bi jih vključili v revijo, ki je izšla koncem 1960, a vsebuje podatke le do konca 1959. In prav po uvodnih izjavah sodeč je izbira prvega članka nedosledna in ponesrečena.

Nikakor sicer ne nasprotujem mislim tega članka g. Božidara Vlajića, ki so pozitivne, trezne, dobrohotne in tudi potrebne, kar kaže že povzetek v Razgledih g. Farkaša (KT jan. 1961). Članek vsebuje tudi misli, izražene v intervjuju pred letom (KT jan. 1960). Vsebinski torej ni mogoče nasprotovati. Pač pa oporekam objavi tega članka v reviji, ki je namenjena tujim bralcem in ki naj bi se ukvarjala z jugoslovanskimi in ne emigrantskimi vprašanji. Treba bi bilo upoštevati, da gledajo tujci na emigrantske zadeve z zdolgočasnim prezirom, ki ni nezasluzen. Revija se mora strogo paziti, da se otrese tega prezira.

G. Vlajić pravi dobesedno: "Z razpravo v tej obliki se obrača begunec na svoje brate begunce, toda njen namen je proučiti probleme, ki se postavljajo pred državo in njene narode v širšem okviru." Zato domnevam, da je bila objavljena v angleški reviji s preprostim, a plemenitim namenom, da pomaga k ureditvi emigrantskih razmer. Morda so uredniki mislili, da bo narod emigrantski posvetil več pozornosti dobrih ukom, če bodo zapisani v angleščini. To se mi zdi dvomljivo in g. Vlajić me ne prepriča, ko dodaja: "Z odkritim povzetkom debate, ki je med 'Jugoslovani v svobodnem svetu' šele v začetku, upamo, da bo ta razprava morda skromno pomagala zapadnim proučevalcem jugoslovanskih razmer."

Da bi bila za tujce zanimiva, bi morala biti razprava posebej prirejena za ljudi, za katere sta "narod" in "država" pogosto sinonimna in od katerih ni mogoče pričakovati, da bi bili izvedeni v balkanskih lokalnih patriotizmih. Ker pa je namenjena beguncem, se prevajalec ni potrudil, da bi srbske (ali bolje rečeno: kontinentalne) misli prelil v angleške. Tako se praskam po glavi ob omembi, da demokracijo simbolizira jogi in ne komisar (str. 3), da je potreben novi svetovni nazor in nova ideologija (str. 5), da je politika uporabna znanost (str. 9.) in ob podobnih malenkostih. Kaj naj bi bilo "a general levelling of conditions of life" (str. 14)? Najbrže izenačenje življenjskih pogojev, a tujec, ki bi to razumel, zasluži dinar. Kaj naj pomeni "kongres diplomatskih delegatov" (str. 14), ki bi utegnil biti ustavodajno telo nove Jugoslavije? Na take malenkosti bi bilo treba paziti.

Če bi kdo rekel, naj neham sitnariti in naj raje povem, kaj naj taka revija sploh vsebuje, bi mu v zobe vrgel članek g. Ilije Jukića o Titovem sporu s Stalinom. Spretno razvija zanimivo tezo, da je do spora leta 1948 prišlo zaradi Grčije in Italije. Navaja podatke, po katerih je Stalin pripravljaval v Italiji revolucijo, v katero naj bi se vmešala tudi Jugoslavija s svojimi četami. Tito pa se je ~~ust~~ustrašil zapadnih groženj in se je odločil, da za Stalina ne bo pobiral kostanja iz žerjavice.

G. Jukiću nihče ne more očitati, da je zastarel ali zabit emigrant. Mimogrede v enem samem stavku sijajno oceni, da je prišlo do Titovega režima v Jugoslaviji zaradi "neverjetnih zablod in napak, ki so jih med vojno zagrešili v Jugoslaviji in izven nje njegovi nasprotniki kakor tudi zapadni zavezniki". A le bi se drznil ugovarjati, da je Titu in njegovim pomagala slepa in fanatična vera v Stalina in ZSSR. Tito je bil sam v Moskvi med čistkami tridesetih let in je celo postal sekretar KPJ kot naslednik enega od likvidiranih tovarišev. Edina slepa vera, ki mu je še ostala, je bila vera v komunizem in v uspeh socialistične revolucije. Toda kaj bi grizel besede! G. Jukić me je skoraj prepričal s svojim napetim pripovedovanjem. Le nekoliko trdovratnega dvoma je še ostalo, da preloma med Titom in Stalinom niso povzročile toliko zunanje zadeve kot notranji razlogi: sovjetska nadutost, poniževalno vmešavanje v notranje zadeve in gospodarsko izkoriščanje. Na te stare razloge g. Jukić kajpak ni pozabil; a zdi se mi, da jim posveča premalo pozornosti, ko vneto zasleduje svojo tezo. Članka je prekmalu konec. Z veseljem zvem da je izvleček iz knjige, ki bo izšla v Londonu.

Tudi na tretji članek so tako pisec kot izdajatelj lahko ponosni. G. Vido Arnez v članku "Pomoč in trgovina" stvarno in poučno prikazuje razvoj jugoslovanskih gospodarskih odnosov s svetom. Ko ocenjuje politični pomen zapadne pomoči Titu, pravi, da je pomagala utrditi komunistični režim, ter dostavlja, da morajo zapadne sile podvzeti bolj dosledno in aktivnejšo politiko v podporu zapadu naklonjenih elementov v Jugoslaviji, da bi odtehtale Sovjetske načrte in spremenile državo v trden branik Zapada. Vprašanje, kako naj bi to dosegli, presega okvir tokratne razprave. Morda se ga bo g. Arnez lotil prihodnjič.

Statistike navaja g. Arnez izčrpno in kritično; toda rad bi vedel, v koliko je porast jugoslovanskega izvoza v letih 1954-59 le prividen zaradi padca vrednosti dinarja (str. 44). Omenil bi tudi lahko (str. 41), da je električna centrala na Trebišnjici, za katero so dali posojilo Amerikanci, del velikopoteznega načrta aluminijske industrije v Črni gori, za katero so preje Sovjeti obljubljali pomoč. Podobno ne omeni, da so ZDA pomagale tudi s posojilom za tovarno umetnih gnojil v Pančevu, ki jo je ZSSR pustila na cedilu.

Četrti in zadnji članek je najdaljši in se mi zdi najmanj zadovoljiv. G. Desimir Tochitch piše o "Delavskem samoupravljanju v praksi". Po uvodu o razlikah v komunističnih sistemih prehaja na značilnost jugoslovanskega razvoja, delavsko samoupravljanje, in trdi, da ne pomeni ne splošne ne posebne decentralizacije gospodarstva, ampak dekoncentracijo oblasti. Opomba pod črto te napoti na francosko delo pisca o tej temi, ki je nedvomno bolj poučno in jasno. Nadalje postavlja tri osnovne točke delavskega samoupravljanja: odločanje o dohodkih, o fondih in o dobičku. Kaj so fondi, ostane nepojasnjeno. Enako ne vem, kam spadajo plače. Razlaga na str. 56 potrjuje mišljenje, da plače ni mogoče šteti pod dobiček, ampak da je dobiček tisto, kar ostane, ko so poravnani vsi

proizvodnji stroški, vključno plače. Toda na str. 51 pravi članek, da je mogoče deliti plače tudi iz dobička.

To ni edino protislovje v članku. Na str. 52 pravi, da je revizija tarifnih pravilnikov popolnoma v vladnih rokah in da lahko nasprotuje interesom sindikatov. Toda na isti strani spodaj šteje sindikate med "vladni in partijski aparat", deset strani kasneje pa trdi, "da so v vsakem komunističnem sistemu sindikati ena od rok vlade". Če bi vlada tako nasprotovala svojim lastnim interesom, bi bili Titu dnevi šteti. Moti me tudi, da članek ne pojasni jugoslovanske razdelitve na republike ne pri prvi ne pri drugi omembi, ampak šele pri tretji (str. 52).

Pisec hrabro razlaga najprej določanje plač in nato razdeljevanje dobička ter potrjuje domneve, da stvar nikakor ni ne jasna ne ustaljena. Vendar premalo poudari, da se sami titovci sproti izmišljajo, kako bodo naprej vozili in da imajo napake iz leta 1952, ki jih na debelo navaja, le zgodovinski pomen, če jih ni mogoče podkrepiti s kasnejšimi primeri. Ni popolnoma pravičen, ko sodi jugoslovansko delovanje po tem, koliko dobička so razdelili. Prvič nikakor ni jasno, kaj je dobiček, ker ga ni mogoče na slepo enačiti s komercialno ali ekonomsko definicijo angleškega izraza "profits". Drugič je treba upoštevati zadrego, ki nastane pri razdeljevanju dohodkov na plače, investicije in družbene potrebe, da bi bili delavci dobro nagrajeni in zadovoljni, da bi se podjetje razvijalo in da ne bi bile zanemarjene šole, knjižnice, gledališča, cestna razsvetljava in javna stranišča. Tega vprašanja članek ne omenja.

Zamerim mu tudi, da opleta z izrazi, s katerimi se pačijo pol-pisnjeni jugoslovanski voditelji, a v resnici malo pomenijo. Tako navaja razloge "objektivne" in "subjektivne" narave (str. 52) ter, čudo čudovito, šteje vlado in partijo med objektivne, zaostalost delavcev pa med subjektivne. Zdi se bosa, da bi bila partija objektivna ali nepristranska. Zdi se mi tudi, da zdaj le marksisti trdijo, da vedo, kaj je "presežna vrednost" ali "presežno delo" (str. 58 & 61), medtem ko se zapadna gospodarska veda izogiblje teh izrazov. Pisec pa mirne duše trdi, da ta presežek na zapadu dele z nagradnimi nagradami (premium bonuses) ali trinajsto mesečno mezdo. Tudi veselo uporablja izraz "stvarnost", kadar menda misli na dejstva. Na isti strani prevaja v tabeli dobesedno "potrošeno na osebno potrošnjo" in "investicije v gospodarstvo", čeprav sta izraza "osebna potrošnja" in "investicije" sama dovolj zgovorna.

In čeprav so se moji klasični študiji ustavili pri Cezarju v Galiji, si le drznem trditi, da je izraz "uravnalovka" ruski in ne klasičen (str. 54). A odmiranje države (na str. 63 ga za zvrhano mero prevaja v francoščini in nemščini, ne pa v angleščini kot "withering away of the State") je pač Engelsovo in ne izvirno jugoslovansko geslo. Take in podobne, kakor tudi uporabljanje pofrancozenih izrazov in navajanje skoraj izključno francoskih virov, dajejo članku pikantnost, za katero je morda treba kriviti prevajalca. Toda moram reči, da se mi prevajalec smili, če ni imel popolnoma prostih rok, da preuredi in skrajša članek.

Na splošno se mi dozveda, da je reviji manjkalo urednika. Ta bi moral paziti na jezik in na take malenkosti kot opombe pod črto, ki se le v Jukičevem članku drže angleških običajev. Težava, s katero bi prevedel tri naslove v slovenščino, kaže, da jih je nekdo zelo dobro preličil v angleščino. Škoda le, da ni iste pozornosti posvetil tudi člankom in zaključnim stranem.

Na šestih straneh je objavljena kronika jugoslovanskih dogodkov v letih 1958-59. Pregledal sem le prvi dve strani, ker se mi je uprla štorasta angleščina; a že na teh dveh straneh sem našel take nedoslednosti, da moram obsoditi kroniko kot nezanesljivo in površno sestavljeno. Recimo, da je en dan razlike pri datumih postranska stvar. (Očividno so večkrat vzeli datum poročila v časopisih in ne sam dan dogodka.) Toda kakšen smisel ima navajati, da je Veselinov obiskal Nennija; obenem pa izpustiti, da se je Tito sestal s Kadarjem 27/28 marca 1958? Kakšen smisel ima poročati, da je bil 3. aprila napovedan Titov obisk Poljski, potem pa zamolčati, da je bil 23. maja ta obisk odpovedan?

Kronika napačno trdi, da se je začel 7. kongres ZKJ 21. aprila in da sta bila statut in program "kasneje ostro kritizirana od sovjetske KP". V resnici se je kongres začel 22. aprila, moskovski KOMUNIST pa je kritiziral program že štiri dni preje. Kronika beleži, da so 21. maja "jugoslovanski komunisti odgovorili na napade bolgarskih komunistov" (ni-

nam pojma, na kaj naj se to nanaša), ne zabeleži pa, recimo, da je BORB napadla sovjetsko protijugoslovansko gonjo 1. junija, Tito pa 15. junija. Vendar poroča, da je Hruščev 11. julija napadel titovce v Berlinu; toda fant se je podobno odrezal že 3. junija v Sofiji, česar kronika ne pove. Samo eno bom še navedel, ker postaja stvar že dolgočasna: Kronika pravi da je bil 30. maja sprejet novi šolski zakon. Toda zvezna skupščina, ki sprejema zakone, takrat sploh ni zasedala. Sprejela ga je šele na seji 25/26. junija. Ali je taka kronika vredna papirja? Tudi pregled knjig o Jugoslaviji na zadnji strani bi bil lahko boljši in kratke ocene bi bile dobrodošle.

Po obliki in opremi revija sliči "International Affairs" angleškega Kraljevskega instituta za mednarodna vprašanja. Pozabili so le navesti urednike in izpustili so vsebinsko kazalo, s čemer so si prihranili eno stran. Tisk angleške tiskarne je jasen. Tiskovnih napak je razmeroma malo. Platnice so se odtrgale prvi dan. Cena revije je visoka.

ŠTEFAN TOMAŽIČ

...ooOoo...

SELILI SO NAS

V tem času, ko sodijo v Jeruzalemu vojnemu zločincu Adolfu Eichmanu za njegova grozodejstva v uničevanju milijonov ljudi, se spomi njamo dvajsetletnice, ko so se pričele masovne selitve iz Slovenije, katero so zašedle nemške horde.

Preden je nemški škorenj stopil na slovenska tla, je bilo že v Berlinu sklenjeno, kako bodo selili Slovence. Pri tem je imel Eichman veliko besedo, njemu so pošiljali poročila in on je dajal navodila. Posebne preseljevalne ekipe so bile pripravljene za Štajersko in za Gorenjsko, preseljevali pa so po spiskih, ki jih je takoj po zasedbi Slovenije izdelal varnostni aparat. 5. maja so se zbrali gestapovski in SS voditelji v Mariboru, da bi sklenili, kam preseliti Slovence. Računali so s Srbijo in Hrvatsko, kamor so hoteli dnevno spraviti po tisoč Slovencev. Toda vojaški transporti (Kreta!) so načrte nekoliko zavrli. Načrt je bil, da bi na ozemlju stare Srbije naselili 260.000 Slovencev. V prvi etapi bi do 5. julija 1941 izselili iz Štajerske 5000 politično obremenjenih slovenskih intelektualcev. V drugi etapi bi preselili na Hrvatsko (do konca avgusta 1941) 25.000 Slovencev, ki so se naselili na Štajerskem po 1919. letu. V tretji etapi pa bi prišli na vrsto Slovenci, naseljeni na ozemlju med Rajhom in NDH, Rajhom in Italijo ter del prebivalstva iz Gorenjske. Prvi transport je krenil na pot 7. junija iz Slovenske Bistrice s 300 Slovenci v Arandjelovac. Seveda pa celotni načrt ni bil izveden, ker je manjkalo transportnih sredstev. Cenijo, da je bilo vsega skupaj preseljenih okoli 90.000 Slovencev in sicer v prvi etapi iz Štajerske okoli 2000 ljudi v Srbijo, v drugi etapi okoli 15.000 na Hrvatsko, v tretji etapi pa kakih 50.000 v Rajh. Ostalo naj bi bili Slovenci iz področja Gorenjske in jugosl. dela Koroške. Do konca 1941. leta je bilo zaseženih 4.092 gospodarstev s 127.217 ha. zemlje.

Odločilna za preselitev je bila ocena o rasni, narodni in politični pripadnosti. Popisali so vse slovensko prebivalstvo. Vendar pa to ni veljalo za prvo in drugo etapo, ker je tam šlo za "rasno prečiščevanje" okupiranega ozemlja. Tu so bili avtomatično izseljeni vsi politični, narodni in gospodarski nasprotniki. Načrt je tudi predvideval totalno izselitev slovenskega prebivalstva iz pasu 20 km. vzdolž tedanje meje med Rajhom in NDH ter Rajhom in "Ljubljansko pokrajinom". Tu so hoteli Nemci ustvariti takoimenovani strnjen etnični pas.

Vredno se je spomniti, kako je novi šef civilne uprave na Štajerskem dr. Siegfried Ueberreiter razglasil svoj delovni program:

"...Spodnjo Štajersko bom tako privil, da bo v njej prostor samo za Nemce in tiste Štajerce, ki so se leta, desetletja in stoletja dolgo zvesto in tovariško borili z nemškimi rodbinami ramo ob ramo. Vse drugo je treba izseliti... V tej pokrajini, ki ji je fűhrerjev ukaz začrtal novo mejo, bodo živel samo ljudje, ki se svobodno in z veseljem opredelijo za fűhrerja... Hladnokrvno bom ukrenil vse potrebno, da v tem razvoju ne bo zastojev."

(ps)

UREDNIKU „SVOBODNE SLOVENIJE“

V zvezi z enim od uvodnikov v današnji številki objavljamo besedilo pisma, ki ga je naš urednik pisal 3. januarja letos uredniku SVOBODNE SLOVENIJE v Buenos Airesu. Pismo se uvodoma sklicuje na komen = tar v omenjenem tedniku (24. novembra 1960.) in nato nadaljuje:

"Popolnoma nič ne bi imel proti, če bi zavrnilo stališče Klica, kakor je bilo v njem podano. Toda zaradi načina, kakor ste komentirali Klicovo pisanje, ne da bi ga objektivno prikazali svojim bralcem, se štirim dolžnega pisati to pismo.

Predvsem je treba ločiti, kaj piše Klic Triglava, ki je politično neodvisni list, in kaj pravi skupina "Slovenska Pravda", ki list izdaja. V vsaki številki je zapisano, da predstavljajo samo tisti prispevki Pravidno mnenje, ki so podpisani od njenega izvršnega odbora. Tako zaenkrat nima Slovenska Pravda nobene zveze s pisanjem Klica Triglava v zadevi "Slovenske formule". Do te doslej ni zavzela nikakšno stališče.

Gola demagogija je pisati, da spada med načela Slovenske Pravde "nepomirljivo sovražstvo do članov Narodnega odbora, zlasti do predsednika dr. Kreka". Kolikor vem, se izvršni odbor Slovenske Pravde po svojem časni neuspehi poskusih reorganizacije in aktivizacije Narodnega odbora s tem vprašanjem ni več bavil, ker je spoznal, da je to izguba časa. Po izjavi izvršnega odbora Slovenske Pravde ob petnajstletnici emigracije (pomlad 1960), izjavi, ki je bila dostavljena tudi Vašemu listu in ki sta jo med drugimi objavili tudi Ameriška domovina in Slovenska država, ni težko sklepati, da za Slovensko Pravdo v njeni sedanjih obliki kakšno članstvo v Narodnem odboru ne prihaja več v poštev pa bi zato bilo naravnost otročje, delati zaradi tega vprašanje simpatij ali sovražstva. Kot uredniku, torej kot posamezniku, pa mi vera prepoveduje, da bi koga sovražil. Toda to mi ne prepere, da ne bi vse = stransko poročal o dogodkih, jih komentiral, hvalil ali grajal.

Potem ko sem v Klicu Triglava objavil objektivno poročilo o vsebini "Formule" in o dr. Krekovi razlagi iste, sem objavil tudi poročilo o stališču Slovenskega državnega gibanja ter o odmevu pri rojakih doma, kakor ga je zapisal naš dopisnik v Trstu. Poudarjam, da so bila ta poročila objavljena kot poročila, brez vsakega komentarja, in da je prostor za poročilo o "Formuli" zavzel isti obseg kot prostor za obe ostali poročili skupaj.

Kar zadeva uredniški komentar, smo v maju in juliju pisali, da vidimo praktični pomen Formule le za emigracijo. Torej Klic Triglava ni Formule a priori odklonil. Odklonili smo jo samo, kar zadeva njen namisljeni pomen za domovino. Ta zaključek smo bazirali na dejstvu, da doma vsaj trideset letnikov, torej polovica naroda z ozirom na življenjsko povprečje, nima pojma o Narodnem odboru, o njegovih vodnikih in predvojnih strankah. O usodi naše domovine bodo odločali ti novi rodovi v domovini, rodovi, katerim "Slovenska formula" ne pove nič novega, ker jim isto deloma daje deloma pa trobi leta in leta Tito režim; temu v glavnem verjamejo, ker v pretežni večini sploh pojma nimajo, kaj je bistvo demokracije, kaj je demokracija. Po našem mnenju alternativa oblasti ne bo prišla od emigracije odn. od "Narodnega odbora" ampak bo tekom časa vzniknila lahko samo v domovini.

To bi bilo grobo bistvo stališča, ki ga je zavzel Klic Triglava. Ker sem kljub zelo grobi reakciji Vašega lista, gospod urednik, prepričan, da cenite načela o svobodi tiska, prosim in pričakujem, da bo ste objavili to pismo, na podlagi katerega bodo Vaši bralci lažje sodili, kaj je na celi stvari.

Zahvaljujem in pozdravljam,

Dušan Pleničar
urednik."

"KOMENTAR JE SVOBODEN, TODA DEJSTVA SO NEDOTAKLJIVA."

(C. P. Scott)

Srbi v Sloveniji

Spremljam zanimivo razpravljanje v našem svobodnem tisku o zapostavljanju slovenščine v Jugoslaviji. Zadnje mesece je v to posegel tudi g.dr.Krnjević, ki je najprej Hrvatom predstavil Jezovo "Novo tlako slovenskega naroda", nato pa je tudi pisal o članku v Klicu Triglava "Naš narod in kultura" (KT 260). A tu bi pripomnil, da je bilo navajanje Klicovega pisanja pristransko, ker so bili podatki vzeti iz kon = teksta in tako niso dali prave podobe, kaj je dotični članek pisal. Temu sta kasneje nasledla tudi urednika Naše reči in Iskre, ki sta v neki obliki polemizirala z dr.Krnjevićem, ne da bi šla gledat, kaj je dejansko poročal tržaški dopisnik Klica Triglava.

Mnenja sem, da je bil dotični članek v Klicu pisan dobro. Opozorjen pa sem bil od prijateljev, da se tržaški dopisnik ni dotaknil da = leč hujšega vprašanja kot pa je "posrbljenje Slovenije", namreč: čisto enostavno biološko zaostajanje Slovencev, ker rojstva padajo in splavi rastejo. V tem pogledu Slovenci prednjačimo v Jugoslaviji! Tu leži večja in hujša nevarnost za naš rod in našo zemljo kot pa v kakšnih srbskih naseljih.

Tri skupine priseljencev

Prav dobro poročilo je objavila buenosaireška Svobodna Slovenija o tem vprašanju. Po njenih informacijah so tri skupine, ki prihajajo z juga v Slovenijo in v teh treh smereh se čutijo srbski vplivi: vojaki, študentje, navadni delavci. Vojska gradi okoli vojašnic stanovanja za častnike in podčastnike ter njih družine. Toda takšni prebi = valci "srbskih naselij" se menjavajo z ozirom na vojaški raspored. V Ljubljani študira okoli 2500 dijakov iz juga. Po končanih študijah se navadno vračajo domov, njihova mesta pa zasedejo novi. Kot pred vojno tako tudi zdaj še vedno prihajajo v Slovenijo na delo delavci z juga, zlasti iz Macedonije. Ta delovna moč je cenena in za težaška dela do = bra. Tudi delavci prihajajo in odhajajo. Zato ni čudno, da slišite po mestih precej srbske in hrvatske govornice. A pozabiti ne smemo, da tudi Slovenci odhajajo v druge republike in čisto tam zasedajo boljše mesta.

Slovenci, ki ne razumejo srbski

Čul sem za primer iz ljubljanske Ljudske kuhinje, ki je še vedno v Streliški ulici. Tja je nekega večera pripeljal na večerjo neki slovenski univerzitetni asistent iz Zagreba skupino hrvaških študentov, ki je obiskala Slovenijo. Ko je blagajničarka slišala hrvaško govornico, je odklonila prodajo listkov, češ da "Hrvatarijem" večerje ne da. Asistent ne boji len je pisal v ljubljanski časopis, nakar so upravne oblasti kuhinje pohitele z javnim opravičilom in naznanilom, da so blagajničar = ko odpustili iz službe.

V časopisju pa sem bral polemiko, zakaj so nekaterim tovarniškim proizvodom iz Slovenije dodana navodila zgolj v srbohrvaščini. Sem spa = da "Mehanotehnika" iz Izole, ki izdeluje razne igrače. Podjetje "Hemo" prodaja štedilnike z navodili v srbsko-hrvatskem jeziku. Enako prodaja "Tovarna zdravil Lek" v Ljubljani zdravila samo s srbskim odn.hrvatskim navodilom za uporabo. Ne le da je tako postopanje nerazumljivo za slo = venske tvrdke, ki prodajajo po Sloveniji, ampak je neumno iz čisto tr = govskega vidika, ker odbija odjemalce, saj so se n.pr. primorski Slo = venci pritoževali, da srbsko-hrvatski jezik težko razumejo, ker se ga nikdar prej niso učili in zato zlasti zdravila neradi kupujejo, če jim ni povsem jasno, kako jih je treba uporabljati. (ds)

V Ljubljani so pričeli s podiranjem starih hiš (Bonaševe, Kozlar = jeve) v bivši Selenburgovi ulici. Ob novi razširjeni cesti bodo zgradili moderne palače, ki bodo okoli novega Trga revolucije (b.Kongresni trg s podaljškom na Šubičevo ulico, Nunski vrt) predstavljalje politič = no in upravno središče slovenske prestolice. Sodijo, da je v .mogoče med Gradom in Rožnikom naseliti do 300.000 ljudi, če bo to področje temeljito modernizirano.

PISMA UREDNIKU

EKONOMIJA IN "SPOMINI": G.urednik! V zadnji števk.KT me g.Sirc vpraša = je, kam prištevam nemškega gospodarskega mini = stra g.Erharta.Gotovo med liberale, toda ne dr.Sirčevega kova. G.Erhart je namreč v svoji knjigi "Blagostanje za vse" jasno povedal, da je došega polne zaposlenosti ena glavnih nalog vsake vlade ter hkrati pogoj za gospodarski vzpon in da je njemu osebno eden glavnih ciljev:socialna pravičnost in blagostanje za vse. Nemška gospodarska praksa to potrjuje.Dr.Sirc pa se zaletuje prav v te pojme. Da si osveži spomin,naj si vendarle prečita,kaj je pisal v svojih lanskoletnih člankih v KT.

Dalje nas dr.Sirc uči,kako je v gospodarstvu prva stvar,primerjati stroške z izkupičkom.Toda o tem na zapadu že nekaj desetletij nihče več ne razpravlja,saj so si v tej točki vsi ekonomisti edini. Tudi o tem ne,ali naj država posega v gospodarstvo ali ne na osnovi nekega programa ali načrta. Z luninimi spremembami že precej časa nihče več ne tolmači pojavov v gospodarstvu. Ekonomisti se razhajajo v tem,v kolikšni meri in s kakšnimi sredstvi naj država posega v gospodarstvo.To pa seveda ne zavisi samo od visokih teoretičnih domislic temveč v precejšnji meri od kvalitete in lastnosti posameznih narodov. V deželah,kjer je disciplina ljudem prirojena,kot n.pr. v Nemčiji, se poseganje države v gospodarstvo lahko več ali manj omeji na nasvete državnih organov gospodarskim združenjem, ki potem običajno brez posebnih težav uspejo, da njihovi člani sprejmejo vladino politiko. V deželah,kjer je discipline manj, so potrebne drugačne mere.

Nisem pa si na jasnem, če ima smisel razpravljati o ekonomski teoriji,ko pa g.dr.Sirc tako čudno obrača bolj otipljive reči: V zadnji števk. KT nam predstavlja Švedsko,ki je med zapadnimi deželami prav gotovo najbolj socializirana, kot državo, v kateri se nič ne govori o socializaciji (in je torej klasično-liberalna), Francijo,ki spada po dosedaj poznanih statistikah med zapadne države z najvišjim življenjskim standardom, pa prištevava med dežele z nizkim življenjskim nivojem. Vsem nam,ki živimo v tej sijajni deželi,ki je Francija, bi g.Sirc storil veliko uslugo,če bi nehal podajati o tej državi mišljenje,ki ni točno.

Dr.Sirc mi očita moje "marksistične šole".Toda če bi imel priliko izbirati samo med ljubljansko ekonomsko fakulteto in med kakim zavodom na zapadu,v katerem poučujejo take ekonomske teorije,kot jih berem pri g.Sircu,bi raje ostal pri Ljubljani. Jugoslovanski titovski ekonomisti so v svojih vsakodnevnih stikih z Zapadom naučili vendarle marsikaj,ne kateri emigranti pa so sredi Zapada ostali popolnoma imuni proti vsemu kar se tu godi.

Italijanski pisatelj Guareschi je v romanu "Don Camilo" postavil v osebi upokojene vaške učiteljice nesmrten " spomenik" vsem tistim italijanskim monarhistom, ki so v času plebiscita o kraljevini proglašili vsakogar,ki je bil za republiko, za rdečega boljševika. Bil bi zelo škoda,če bi g.Sirc postal simbol tistih nekaj redkih mohikancev druge polovice 20.stoletja,ki menijo,da vsa človeška bitja lahko delimo po njihovem prepričanju samo na liberale in marksiste.Bil pa bi tudi veliko manj "napadan"(nad čemer se pritožuje,)če ne bi zapadnega gospodarskega sistema prikazoval bralcem emigrantskih listov zmrcvarjena ga v kalupih klasično-liberalne šole in če ne bi nekaterim dopisnikom KT skušal podtikati stvari,ki jih le-ti niso nikdar napisali niti mislili.

MILAN ŽAGAR

G.urednik! Prijatelj Sirc (KT 262) mi svetuje,da bi moral premisliti,ali nima neka stvar dveh plati.O tem sem premišljal,odkar berem njegove " Spomine" in prav to me je dovedlo do zaključka,da moj prijatelj Ljubo v najboljšem primeru slabo pozna drugo plat - Mihailovičev, v najslabšem primeru,pa da ne pozna ne ene ne druge plati.Zato sem protestiral. Kot bivši interniranec,četnik in domobranec,ki med vojno ni nikdar prisegal nikomur drugemu kot bivšemu kralju Petru, smatram,da je moja dolžnost,da branim čast in spomin svojih tovarišev in tovarišic katerim je Gestapo pulil nohte,da bi zvedel skrivnosti četniške organizacije,kakor tudi onih,ki so bili odvedeni v Dachau,Matthausen in Ravensbrück in se niso nikdar več vrnili,a katere komunisti zmerjajo s

kolaboracionisti in fašisti. Kar se politične strani tiče, bi rekel, da se prij.Sircu tudi pozna, da je hodil v marksistične šole - politično - partizanske šole, da si se tega najbrž ne zaveda, kajti sicer ne bi po eni strani ponavljal obrabljenih komunističnih propagandnih fraz o četnikih in domobrancih, po drugi strani pa docela ignoriral, a) da so komunisti za časa vojne pod masko narodno-osvobodilne borbe vodili socialno in politično revolucijo in b) da so komunistični vrhovi kolaborirali tako z Italijani kot z Nemci. Če bi prij.Sirc hotel biti objektivni, bi moral dejansko poznati obe plati in posledice gotovih dejstev, ki so se vsiljevale nekomunističnim odn. nacionalnim elementom. A to je kompleksna stvar, ki je ni mogoče odpraviti na način, kot jo odpravlja on. Dajati nauke iz sončne Italije in varne Švice ni ista stvar kot dajati pametna navodila na terenu, ko stojiš med hudičem in belcebubom. Meni in marsikomu ni nepoznano, kaj je počenjal major Novak - in ne le major Novak, toda enako mi ni nepoznano, kaj so počenjali razni Velebiti v nemškem štabu v Zagrebu in člani KP v Gestapu, ali pa kako so isti Lah, ki so dajali nepoleonske puške belogardistom v obrambo pred komunisti, dostavljali (pred kapitulacijo Italije!) partizanom cele vagonne orožja municije, hrane in obleke. Kje je bil prij.Sirc tedaj, da bi dajal nauke Šef ameriške misije pri Mihailoviću, polk.Donovan, bi prij.Sircu vedel verjetno povedati o stotinah zavezniških pilotov, ki so jih rešili Miha ilovičevi agenti iz nemških krempljev in jim omogočili povratek v osvojeni del Italije, dejstvo, ki si ga danes laste titivci. In tako bi šli lahko v neskončnost. Toda "Spominov" ne pišem jaz ampak jih Ljubo Sirc in moral bi imeti dokaj trdo kožo, da ne bi pri vsem svojem poznanju stvari odločno postavil piko, kjer jo je treba postaviti. In še to: Dejstev, ki jih prij.Sirc sedaj navaja v KT 262, ni nikjer v njegovih "Spominih".

IVAN STANIČ

/ "Spomini", ki jih objavljamo, so le izvleček iz zelo obširnega rokopisa in tako včasih nehote in neizogibno izostanejo kakšne navedbe, za katere se izkaže kasneje, da bi jih bilo treba le objaviti, a je že prepozno. Navedeni dodatni podatki so kajpak bili objavljeni v rokopisu. Ur.KT./

MARČNI DOGODKI 1941: G.urednik! V "Savremeniku" št.56.februarja t.l., je bil objavljen članek g.Vekoslava Farkaša pod naslovom "Izgubljena logika".(Isti članek je bil objavljen v Klicu Triglava št.257, okt.1960. Op.ur.) Ni moj namen ugotavljati, ali je bil g.Milan Fotić na pravi ali napačni poti, ko je pisal svojo knjigo, kakor tudi, ali je kritika g.Farkaša osnovana, če se upoštevajo vsa protislovja, katera je g.Farkaš izrekel v svojem članku, ko je obravnaval dogodke 25.in 27.marca 1941.leta.

Omejil se bom le na izvajanja g.Farkaša v tistem delu njegovega članka, ki se me kot udeleženca teh dogodkov tičejo.

Po g.Farkašu je bil v glavnem cilj 27.marca, da zruši "diktaturo" kneza Pavla in da uvede "demokratičen" režim v Jugoslaviji. Govoriti o diktatorskih lastnostih kneza Pavla je več kot smešno. Ne vem, kako si g.Farkaš, ki je celo pisec brošure o demokraciji, zamišlja vpejavo demokratskega režima v Jugoslaviji na čelu z generali Dušanom Simovićem, Bogoljubom Ilićem in Borom Mirkovićem in podporo gen.Petra Živkovića, na silca vojaške diktature, ki je delala toliko skrbi Namestništvu pri li = kvidaciji vseh onih notranjih težkoč in skrbi, ki mu jih je zapustil v nasledstvo ta prejšnji diktatorski režim!

Ali misli g.Farkaš, da je bila tista usodna četvorica - Knežević-Voloska-Zobenica-Rožđjalovski - garancija za vpejavo demokratskega režima v naši domovini? Po g.Farkašu kaže, da je bila vlada Narodnega sporazuma, na katere čelu sem bil kot predsednik, nosilec diktature. Pisec brošure o demokraciji g.Farkaš bi moral vedeti, da nosi diktaturo človek ali politična stranka prežeta s totalitarnimi ideologijami.

Vlado Narodnega sporazuma so sestavljale stranke, ki niso imele ničesar totalitarnega niti diktatorskega v svojih programih.To je tako jasno, da tega ni potrebno poudarjati, a posebno, če imamo v vidu, da so to vlado sestavljale sledeče politične stranke:Hrvatska seljačka stranka, Samostalna demokratska stranka, Srpska zemljoradnička stranka, Slo =

venska ljudska stranka, Jugoslovanska muslimanska organizacija in tri najmočnejše frakcije Narodne radikalne stranke.

Se manj logični zaključki g.Farkaša so o izidu Druge svetovne vojne,ko primerja Jugoslavijo z usodami,katere so zadele Madžarsko,Romunijo in Bolgarijo. G.Farkaš pozablja,da so bile vse te tri države vojni zavezniki Hitlerjeve Nemčije in da so aktivne sodelovale v Hitlerjevih napadnih načrtih, a da Jugoslavija s paktom 25.marca ni imela nič skupnega s temi osvojevalnimi načrti. Če ne bi 27.marec povlekel Jugoslavijo v vojno, bi ta kot nevtralna pričakala primernejši trenutek,da da svoj doprinos svobodnemu svetu v borbi proti Hitlerju.

Ko že g.Farkaš želi primerjati in izvajati logične zaključke, potem bi mu bilo lažje,če bi primerjal primer Švedske,ki je skozi svoje ozemlje prepustila tudi nemške enote za napad na Norveško,pa so jo kljub temu na koncu vojne obravnavali kot zaveznico in ni bila izročena na komunizmu.

Danes mora biti jasno vsem,pa tudi g.Farkašu,da ni bil 27.marč,na čelu z generali in oficirsko kliko, borba za vpeljavo demokracije temveč borba za odvzem oblasti in vpeljavo režima,kakršni se lahko najdejo le v deželah Južne Amerike ali nekje na Srednjem in Daljnem Vzhodu.

DRAGIŠA CVETKOVIČ

V naslednjem je odgovor našega stalnega sodelavca g.V.FARKAŠA:

"1)Ko sodimo o preteklosti,o dogodkih iz preteklosti,moramo uporabiti gotovo merilo,ki zavisi od naših pogledov na svet.Komunisti bodo n.pr.tolmačili preteklost na en način,fašisti na drugi,demokrati na tretji, pa čeprav bodo razpolagali z istimi dejstvi.Ko sem pisal kritiko knjige g.Milana Fotića,sem vzel merilo,ki ga uporabljajo demokrati na zapadu.Po tem merilu je bil knez Pavle diktator,čeprav mogoče zelo mil, a Namestništvo in vlada Narodnega sporazuma niso bili proizvod na demokratičen način izražene narodne volje.Zelo je verjetno,da je knez Pavle verjel in da verjame,da je delal v narodovo korist (verjetno narod "ni bil zrel za demokracijo!").Zgodovina je polna diktatorjev,ki so iskreno verjeli,da delajo v dobrobit svojega naroda,da samo oni vedo,kaj narod hoče in kaj je za narod najboljše, da imajo zato samo oni pravico,da mislijo in odločajo v imenu celega naroda,kateremu so ukinjene ali zmanjšane svoboda vesti,svoboda izražanja,svoboda združevanja in svoboda odločanja.

2)Tako g.Dragiša Cvetkovič kot tudi g.Milan Fotić špekulirata:kaj bi bilo,ko ne bi bilo 27.marča? To je špekulacija in ne izvajanje zaključkov na osnovi stvarnih dejstev, ker nihče od nas ne more trditi,da ve,"kaj bi bilo,če ne bi bilo". Tako so možne številne špekulacije,tako je dovoljeno tudi meni,da špekuliram:kaj bi bilo, če ne bi bilo 27.marča? G.Fotić si v svoji knjigi prisvaja pravico špekuliranja, a kratki to pravico vsakomur,ki se z njim ne strinja.

Primerjava Jugoslavije s Švedsko se mi ne zdi na mestu,švedska ni imela tistih "notranjih težkoč in skrbi",ki jih je imela Jugoslavija kneza Pavla, kot piše g.Cvetkovič. Na to se je treba ozirati pri špekulaciji o razvoju dogodkov, če ne bi bilo 27.marča. Tako je moje prepričanje, da bi v Jugoslaviji izbruhnila državljanska vojna v tistem trenutku,ko bi Hitler napadel Sovjetsko zvezo. Angleži bi gotovo delali na tem, (tudi jaz bi na njihovem mestu.) Mussolini bi zaradi Dalmacije pomagal ustašem in makedonstvujočim,a potem bi moral tudi Hitler intervenirati. S 27.marcem smo imeli najprej vojno in potem državljansko vojno. Brez 27.marča bi bilo obratno. S 27.marcem je bila vsaj čast rešena. Kriviti za današnji komunistični režim 27.marec ni pošteno, ker je to posledica "notranjih težkoč in skrbi" v predvojni Jugoslaviji. Te "težkoče in skrbi" pa so v veliki meri posledica pomankanja normalnega demokratičnega političnega življenja od 1.1929. do začetka vojne.

Mnogo zanimivejša bi bila špekulacija:kaj bi bilo, če ne bi bilo 27.marča? In verjetno ga ne bi bilo,če ne bi zunanja politika nujno vodila k 25.marcu,kakor je notranja politika neizogibno vodila k 27.marcu. "

Ur.KT.

SRBI NA KOROŠKEM: G.urednik! Članek v KT 259. "Ne pačimo zgodovine!" me je precej podžgal. Moje priznanje piscu, ki je imel pogum javno napisati ta zgodovinska dejstva. Pisec oktoberskega uvodnika v "Slov.državi" je res drzno pačil zgodovino. Prebral sem F.Erjavčeve "Slovence na mirovni konferenci 1919-20" in več drugih reči, ki so se nanašale na dogodke na Koroškem po prvi svetovni vojni, in vse potrjuje dejstva, ki jih je napisal "Eden izmed 15.279-tih" v Vašem listu. Vprašujem se, zakaj "Slov.država" ne poda ocene omenjene Erjavčeve razprave, za katero sem se informiral pri Založbi Slovenske Pravde, da ji je bila poslana v oceno. Naj povedo svoje mnenje tudi pisec omenjenega uvodnika v Slov.državi, dekan č.g.M.Skerbec, g.Mirko Travnikar (katerega poznavanje koroških zadev visoko cenim) in vsi tisti Slovenci na Koroškem, ki so mnenja, da je treba to reč že enkrat razčistiti. Zanima me njihovo mnenje o navedbah na str.14-15 v omenjeni razpravi pok.F.Erjavca.

DUŠAN HORVAT

VERA, CERKEV IN NAROD: G.urednik! G.Kisovec je v zmoti, ko trdi, da ni prišlo pri nas do "nacionalizacije Cerkve" zaradi "pomanjkanja narodnega ponosa" naše duhovščine. Do tega ni prišlo, ker konkordat, ki je dajal zadevne koncesije, ni bil ratificiran od Narodne skupščine, ampak je bil ubit na beograjskih ulicah.

Pretirano je trditi, da "našim duhovnikom ni bil pri srcu narodni jezik" sv.Cirila in Metoda. Živi slovenski jezik jim je bil tako pri srcu, da so v tridesetih letih našega stoletja dosegli, da so smeli povsod v bogoslužju uporabljati živi slovenski jezik - z izjemo pri sv.maši, ki jo je duhovnik opravljal latinsko, verniki pa so jo mogli glasno spremljati v slovenščini. To je bila koncesija, ki je niso prejeli daleč mogočnejši in vplivnejši narodi od Sv.Stolice!

Kar pa se tiče odgovor č.g.Rekarja, mi ni jasno, zakaj n.pr. celovški škof, ki ima moč in oblast, ne prepereči protislovenskih nastopov takega "višjega cerkvenega dostojanstvenika", kot je gen.vikar dr Kadras. Ker škof, ki predstavlja Cerkev v Korotanu, pri tem ne napravi reda, pada pač slaba luč na Cerkev. Kolikor vem, vedo zdaj v Vatikanu prav dobro - iz duhovniške in laične strani, - kaj je na stvari. Bomo videli, kaj bodo ukrenili.

S.JAMNIK

VOJNA ZA MACEDONIJO? - G.urednik! Razpravljanje o Macedoniji je zanižno in članek g.Peeva koristen, saj je v emigraciji še mnogo takih, ki mislijo o Jugoslaviji kot državi SHS. Zato se mi zdi škoda, da g.Peev ob koncu zaide v oblake in mu zmanjka tal pod nogami. Piše, da je proti Jugoslaviji, češ da ta ne bo pričelavljene z Grčijo in Bolgarijo za osvoboditev in združitve cele Macedonije. Le kdo bi pričel vojno v tej atomski dobi? Ali pa g.Peev misli, da bo do Grki in Bolgari iz same ljudevolosti odstopili Skoplju (pardon, Skopju) vse zaželeno ozemlje, če se le odpoje Beogradu? Bolje drži kakor lovi ga, ali: bolje vrabec v roki kot golob na strehi! Saj bi tudi Slovenci radi svobodno Koroško in Primorsko, pa le nihče ne govori o vojni. In končno bi se dotaknil pravopisa v "Svobodni Makedoniji" g.Peeva. Uporablja na primer bolgarske znake za J, JA, JU, ki jih v Ljudski republiki Macedoniji ne poznajo. Slovenske prkarske pravde so dobrih 100 let za nami, pa bi svetoval g.Peevu, da bi Macedoncem pomagala enotnost v pisavi, ko prepričujejo druge, da so res narod.

S.TOMAŽIČ

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20.v mesecu. Izdaja ga "Slovenska Pravda". Njeno mnenje predstavljajo le tisti prispevki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Letna naročnina: E 1-4-0; EA 1-10-0; S 3.50; NF 12.-DM 13.-, Sch 40; Lt 2000. Letalska dostava preko morja: dvojna cena. Poverjeniki: Mrs.P.Miladinović za Avstralijo: 12 Oxford Rd, Ingleburn N.S.W.; Mr.V.Kremžar za Sev.Ameriko: 11010 - 109A Avenue, Edmonton, Alberta, Canada.

Naš naslov: BM/TRIGLAV, LONDON W.C.1

OD MESECA DO MESECA

Ves "socialistični kamp" se raduje, ker je Sovjetska zveza prva, ki je poslala prvega človeka v vesolje. A v Jugoslaviji žalujejo - žalujejo, da niso v "kampu", da ne morejo "deliti" sovjetskega uspeha.

Tito in Jovanka se nahajata sedaj na poti domov po končani afriški turi. Kjer koli je Tito govoril, je govoril o enem in istem - in ko se vrne v Beograd, bo še enkrat ponovil stare fraze.

Dobrivoje Vidič, dosedanji jugoslov. predstavnik v Združenih Narodih, je govoril na 2. plenumu zveznega odbora socialistične zveze, ki je razpravljal o novih gospodarskih ukrepih v zvezi z denarno reformo in novim sistemom delitve dohodka v podjetjih. Vidič je kritiziral one na Zahodu, ki menijo, da se Jugoslavija vrača na pot kapitalizma in da ni prav, da se dajejo milijoni dolarjev onim, ki v Združenih Narodih glasujejo skupaj s Sovjeti. Vidič je to obsodil kot vmešavanje v notranje zadeve neodvisne dežele in dodal, da ne bi bilo potrebno izvesti revolucije, pobiti 1.7 milijona Jugoslovancev, razlastiti izkoriščevalce, likvidirati celotni predvojni kapitalistični sistem v Jugoslaviji in poraziti razne četnike, ustaše, nedičevce, kvislince in begunske vlade, ako naj bi v Jugoslaviji ostalo vse pri starem. Zahodni komentatorji (omenil je nekaj časopisov, toda izpregledal je podobno kritiko prijatelja Lavrenčiča v DAILY TELEGRAPHU) "sploh ne razumejo, da je šlo za uvedbo socialističnega sistema družbenega samoupravljanja". Toda, je dejal Vidič, zahodni komentatorji vsaj ne kritizirajo teh stvari z marksističnega vidika, ker pač niso komunisti, medtem ko oni, od katerih bi pričakovali pravilnejše ocene - onih na Vzhodu - trdijo, da smo sedaj v krempeljnih imperialističnih monopolov. Edino poljski časopisi so objavili nekaj bolj objektivnih informacij.

Skratka: Po Vidičevem mnenju niti oni na Zahodu niti oni na Vzhodu ne vedo, kaj prav za prav počenjajo titovci v Jugoslaviji.

Titovci niso bili nikdar posebno brihtni, toda sojenje skupini beograjčanov na čelu z ing. Vlastimirjem Popovičem, bivšim višjim tehničnim svetovalcem na strojni fakulteti, za vohunstvo in črno borzo, je izpadlo v obeh javnosti tako mizerno, da se bodo verjetno titovci drugič dvakrat premislili, predno se bodo ponovno postopili take neumnosti. Šlo je za "gospodarsko špijonažo", t.j. za podatke o državnem

planu, ki so ga obtoženi baje dostavili nekemu zmešanemu emigrantu Siliju v Münchenu. Dve stvari sta pri tem jasni: 1) da se je ing. Popović nekemu moral sila zameriti, ko je še bil svetovalec na fakulteti, pa se mu je "osvetil" in 2) da o državnem planu - originalnem, popravljenem, izpolnjenem in neizpolnjenem - čivka že vsak vrabec in da ni potrebno nekega Silija v Münchenu, ki bi ga svetu šele "razkril". K temu bi moral dodati še to, da je s tem procesom neki titovski butalec hotel še enkrat pokazati, kdo je "ablast" v Jugoslaviji.

Izgleda, da so titovci zadnje čase izpostavljeni fizičnemu obračunavanju s strani svojih prijateljev na Vzhodu. Najnovejša žrtev je bil Živojin Bulat, svetnik v jugosl. veleposlanstvu v Pragi, katerega so omamili v stanovanju nekega češkega pisca. Mož je bil nezavesten celih sedem ur in nihče nima pojma, kaj se je med tem dogajalo. Jugosl. vlada je seveda vložila uraden protest, toda cela zadeva ne bo najbrže nikdar docela razjasnjena.

V Ohridu so poslali v ječo tri albanske vohune, ki so pošiljali svoja poročila tajniku albanskega poslanstva v Beogradu. Jug. vlada je tajnika kajpak izgnala, nakar so Albanci izgnali tajnika jugosl. poslanstva v Tirani. V poročilih teh vohunov je bil baje tudi podatek, da se nahajajo v jugosl. vojski ameriški instruktorji in da jugosl. enote razpolagajo z raketami. - Jug. vlada je tudi izdala posebno Belo knjigo o sovražnih akcijah Albanije napram Jugoslaviji in jo dostavila Združenim Narodom.

Poročilo zveznega izvršnega sveta (t.j. zvezne vlade) za 1960 pravi med drugim, da je tudi "Katoliška cerkev napravila pozitiven korak v smeri prilagoditve svojih aktivnosti novim socialnim pogojem in v skladu s pravnim položajem cerkve v naši deželi." Omenja spomenico škofovske konference in vladin predlog, da pride do razgovorov. Toda "škofi za to niso dobili dovoljenja iz Vatikana." Vseeno, pravi poročilo, bo vlada nadaljevala s sedanjo politiko in proučila vsako iniciativo s strani katoliške cerkve v skladu z ustavnim zakonom o pravnem položaju verskih skupnosti v Jugoslaviji.

Lidija Šentjarc, Kardeljeva desna roka in zvezna tajnica za socialno politiko in komunalne zadeve, ki nas običajno mori v skupščini z dolgimi klobasarijami, je obiskala ZDA in "proučila" urbanistično politiko, izgradnjo stanovanjskih četrti in

gospodarsko politiko v srezih. Končno se je tudi Lidiji izpolnila prikrita želja vseh "proletarcev" - da vidijo kapitalistično nazadnjaško Ameriko.

Cvijetin Mijatović in Anka Berus, člana CK ZKJ, sta prisostvovala kongresu francoske socialistične stranke v imenu jugosl. socialistične zveze.

GOSPODARSTVO: Ameriški fond za gospodarski razvoj je odobril Jugoslaviji še tri posojila: 14 milijonov dolarjev za izgradnjo druge stopnje kosovske termocentrale, 8 in pol milijona za razširitev železarne v Sisku in nekaj čez 5 milijonov dolarjev za nakup diesel lokomotiv.

Zvezna zbornica za industrijo je ustanovila poseben odbor za gospodarsko in tehnično sodelovanje z Veliko Britanijo.

Sir John Cockroft, član britanske uprave za jedrsko energijo, je obiskal jugosl. ustanove, ki se bavijo z jedrsko energijo in razgovarjal o nadaljnjem sodelovanju z njimi.

Raziskave so pokazale, da ima Jugoslavija kakih 400 ležišč urana v Srbiji in Madžarski.

Razgovori o sodelovanju pri uporabi jedrske energije so se vršili tudi z egiptovskimi in poljskimi strokovnjaki.

V jugosl. trgovinah se pojavlja vse več tujih izdelkov, kar je posledica denarne in zunanje-trgovinske reforme. Med njimi bodo v kratkem tudi angleški, zahodno-nemški, japonski in drugi štofi, za katere vlada veliko zanimanje. Trgovine so tudi dobro založene z doma izdelanimi električnimi aparati, kuhalniki, pečmi, vakuum čištilci, pralnimi stroji, hladilniki, radio in TV aparati, itd. - Toda: sarajevska tovarna dvokoles LASTA, n.pr., je "znižala" cene svojim proizvodom, tako da stane sedaj dvokolo od 28.450 do 29.950 dinarjev, kar je mesečna plača visokokvalificiranega delavca.

Plenum glav. odbora sindikata poljedeljskih, prehranbenih in tobačnih delavcev je ugotovil, da so bile lani povprečne plače poljedeljskih delavcev za 30% nižje od povprečnih plač industrijskih delavcev in da je življenjski in zdravstveni nivo poljedeljskih delavcev tako nizek, da je lani polovica delavcev bila povprečno po 18 dni na bolniškem dopustu, medtem ko se je število nezgod pri poslu povečalo za 40.6% v primeru z l. 1957.

Zamenjavo električne struje so sedaj uvedli tudi z Madžarsko. Drugi dve deželi,

s katerima Jugoslavija zamenjuje elektriko sta Italija in Avstrija. V načrtu je tudi izgradnja vodnih elektrarn v Djerdapu, katera bi uporabljala tako Jugoslavija kot Rumunija.

Sovjetska zveza in Jugoslavija sta podpisali trgovske sporazume za letošnje leto in za dobo do 1965. leta. Podrobnosti mi ni so poznane.

Japonska in ZDA bosta letos prvič razstavljali na mednarodnem tekstilnem velesejmu v Leskovcu.

220 jugosl. podjetij je razstavljalo na spomladanskem velesejmu v Lipsku (Leipzig) v Vzhodni Nemčiji. Prodali so izdelke v vrednosti treh milijonov dolarjev.

Tovarna avtomobilov v Priboju je prodala združeni arabski republiki 36 autobusov. Mariborska tovarna TAM pa je prodala Turčiji 80 autobusov in tovornih avtomobilov v vrednosti 650.000 dolarjev.

RAZNO: Preiskava je ugotovila, da je do nesreče v zagorskem rudniku prišlo zato, ker niso pred običajnim razstreljevanjem izmerili nivo nabranega plina. Zaradi te neprevidnosti je izgubilo življenje 13 rudarjev.

140 ljudi, večinoma otrok, je obležalo v bolnici v Kosovski Mitrovici, ker so jedli slabo pripravljeno sladoled.

Delegacija angleškega mesta Oldham bližje Manchesteru je bila na petdnevni obiski v Kranju in razgovarjala o bodočem sodelovanju med obema "industrijskima mestoma".

Tri večje skupine jugosl. izseljencev iz ZDA bo letos poleti obiskalo Jugoslavijo in se seznanilo z "gospodarskim razvojem, zgodovinskimi spomeniki in naravnimi krasotami naše dežele".

Železniške karte za tuje turiste bodo letos znatno cenejše zaradi novega tečaja (600 din za 1 dolar). Karta od italijansko-jug. meje do jug.-grške meje bo stala \$6.20 (preje \$10). Cene sobam v hotelih bodo ostale iste kot lani, a hrana v restavracijah bo za 25% nižja. Posebne turistične ladje bodo vozile na progi Benetke - Opatija.

Portugalska vlada je odbila vstopne vizete članom jugosl. mladinske nogometne reprezentance, ki se je hotela udeležiti tekmovalja evropske mladinske nogometne zveze. V znak "solidarnosti" so tudi vzhodno-nemški nogometaši odpovedali sodelovanje.